

Verslag

online meeting 31 maart 2021

“Together“ in Delft: proeverij van wooncollectieven

Tijdens een digitale meeting op 31 maart 2021 ‘proefden’ ongeveer 80 belangstellenden van de sfeer en ervaringen in enkele collectieve woonvormen in Delft (en omgeving).

Waarom een bijeenkomst over collectieve woonvormen in Delft? Na een periode die gekenmerkt werd door individualisering en autonomie, is er de laatste tijd weer meer behoefte aan gemeenschappelijkheid. Naast de tijdgeest zijn er maatschappelijke ontwikkelingen aan te wijzen die nieuwe vragen over wonen en samenleven oproepen. Verzorgingshuizen zijn gesloten en ouderen blijven langer zelfstandig thuis wonen, maar ook vaker alleen. Kwetsbare mensen, bijvoorbeeld met een beperking of psychiatrische klachten wonen vaker in een gewone buurt. De coronacrisis heeft ons nog eens met de neus op de feiten gedrukt dat mensen niet zonder andere mensen kunnen. Maar elkaar ontmoeten, iets voor een ander betekenen, wederkerigheid: hoe organiseer je dat? Goed om een kijkje te nemen in enkele van de bestaande collectieve woonvormen in Delft. Via een filmpje (TOV wonen) en in ‘digitale kamers’ waar bewoners van collectieve woonvormen vertellen over hun ervaringen, kunnen de deelnemers van een of meer smaken ‘proeven’.

TOV wonen

In een filmpje laat een bewoonster van **TOV** (Thuis Onder Vrienden) haar woongroep in Nieuw Delft zien. TOV is een woongroep voor 10 jongvolwassenen met een lichte verstandelijke beperking. Elke bewoner heeft een eigen appartement en er is een gemeenschappelijke keuken en huiskamer. De bewoners hebben werk en andere activiteiten buitenshuis en een eigen sociaal netwerk. Begeleiding is vooral aanwezig op momenten dat de bewoners thuis zijn. Daarnaast hebben bewoners in hun appartement een tablet waarmee zij contact kunnen maken met een begeleider van Digicontact. Informatie: www.tovwonen.nl

Nevel Nemas

Nevel Nemas is een woonvereniging met 34 ruime (sociale-)huurappartementen in Harnaspolder. De bewoners huren gezamenlijk een gemeenschappelijke ruimte waar gezamenlijke activiteiten plaatsvinden. De doelgroep bestaat uit ouderen, mensen tussen de 50 en de AOW-leeftijd kunnen zich aanmelden. Van bewoners wordt verwacht dat zij willen deelnemen aan activiteiten, als dat niet zo is bezet je een plekje van iemand die dat wel graag wil.

Informatie: <https://www.nevel-nemas.nl/>

Centraal Wonen

Centraal Wonen in Tanthof is een grote woongroep van ongeveer 100 bewoners, opgedeeld in groepen en clusters. Oprichter en oudste bewoner Flip Krabbendam noemt het wel “studentenhuisvesting voor volwassenen”. De bewoners huren een of meer losse kamers (van de woningcorporatie) en delen daarnaast gemeenschappelijke voorzieningen zoals een gemeenschappelijke (woon)keuken, wasruimte, tuinen, fietsenberging, hobby- en barruimte.

Informatie: <https://www.cwdelft.nl/>

Taste

Taste is een kleine woongroep van mensen die het christelijk geloof met elkaar delen. Behalve de woongroep vormen zij een gemeenschap met buurtgenoten. De mooie tuin fungeert als buurttuin waar iedereen welkom is. In ‘normale’ tijden (buiten coronamaatregelen), is er elke vrijdag buurtcafé en kunnen mensen mee-eten. Regelmatig zijn er activiteiten, zoals huiskamerconcerten.

Informatie: <https://www.tastedelft.nl/>

Oude Nieuwelaan

Woongroep De Oude Nieuwelaan bestaat uit een complex van meerdere voormalige professorenwoningen. Vanuit een groep krakers is een vereniging ontstaan met als doel betaalbare groepswoningen te creëren voor een zo divers mogelijke groep bewoners. De bewoners hebben veel tijd en energie gestopt in renovatie van de panden. Er zijn vier woongroepen, die uit alleenstaanden en stellen bestaan. De ruimte is niet geschikt voor kinderen.. Stellen hebben twee kamers. De groep heeft zich inmiddels behoorlijk verjongd.

Informatie: <http://www.nieuwelaan.nl/>

Geworteld wonen

Op voormalig landgoed Sion is Geworteld Wonen gevestigd met in totaal 47 woningen. De gezamenlijkheid concentreert zich rond de gezamenlijke tuin. De bewoners beheren en onderhouden gezamenlijk een stuk grond, met een moestuin, boomgaard, speelplekken en ontmoetingsplekken.

Informatie: <https://www.warmoestuin.nl/>

Verschillende smaken

De collectieve woonvormen laten veel variatie zien, bijvoorbeeld in ontstaansgeschiedenis, organisatie en financiering, samenstelling van de bewonersgroep, invulling van de gemeenschappelijkheid en ideologie.

Bij de meeste collectieve woonvormen is sprake van huur, Geworteld Wonen bestaat uit koopwoningen. Een bijzondere constructie is te zien bij de Oude Nieuwelaan. De bewoners van de Oude Nieuwelaan betalen contributie aan de vereniging, die geen coöperatieve vereniging is. Bij het begin kon de vereniging een hypotheek krijgen bij de

Triodosbank. Nu is dat door de verscherpte regelgeving niet mogelijk. De contributies zijn ruim voldoende om de lopende kosten te dekken en reserveringen te doen voor groot onderhoud. Er blijft nu geld over en het is statutair zo geregeld dat overschotten aan oud-bewoners worden terugbetaald. Dit gaat naar verhouding van de tijd dat men er heeft gewoond. Het huidige verenigingsbestuur doet een appel op de oud-bewoners om deze middelen in te zetten voor nieuwe initiatieven.

Bij alle initiatieven is er een bewuste keuze voor collectiviteit, maar wat bewoners met elkaar delen verschilt per initiatief. Bij Nevel Nemas en Geworteld Wonen hebben zij een zelfstandige woning of appartement en is er daarnaast een gemeenschappelijke ruimte (Nevel Nemas) of tuin (Geworteld Wonen) waar zij elkaar ontmoeten en samen dingen doen.

Bij Centraal Wonen, Oude Nieuwelaan en Taste ligt meer accent op het gezamenlijk wonen en delen in elkaars leven. Elke bewoner heeft één of soms twee eigen kamers, zij delen de andere ruimtes zoals (woon)keuken, badkamer, wasruimte, hobbyruimte. Uit de poll onder de deelnemers over welk initiatief het meest aanspreekt, blijkt dat Geworteld Wonen het hoogst scoort. Dat lijkt vooral te maken te hebben met de aantrekkelijkheid van 'op jezelf wonen' terwijl je toch iets met elkaar deelt en elkaar ontmoet. Het geeft de vrijheid om zelf te bepalen wat je met anderen wilt delen.

Bij Geworteld Wonen is bijvoorbeeld te zien dat de meerwaarde van het collectief voor de ene bewoner ligt in het samenwerken in de moestuin, voor de ander bij het helpen van elkaar zoals rond de opvoeding, of bij het delen van spullen. Daarnaast spreekt Taste aan, vanwege de grote betrokkenheid op de buurt.

Opgemerkt wordt dat nieuwe initiatieven voor collectief wonen vaak uitgaan van zelfstandige wooneenheden, maar een kamergewijze opzet zoals Centraal Wonen en Oude Nieuwelaan blijkt ook nog steeds levensvatbaar te zijn.

Door de manier waarop de gezamenlijkheid wordt ingevuld, verschillen de initiatieven in het type bewoners. Hoewel de meeste collectieven streven naar variatie in leeftijd, zijn in woongroepen met een kamergewijze opzet in het algemeen meer jongere bewoners te vinden, waaronder veel alleenstaanden. Centraal Wonen richtte zich oorspronkelijk ook op gezinnen met kinderen, vanuit de gedachte dat het goed is als gezinsleden hun leefwereld verbreden en kinderen met meer volwassenen opgroeien dan alleen hun ouders. Geleidelijk zijn echter de meeste gezinnen weggetrokken, er wonen momenteel nog maar enkele kinderen. De differentiatie in leeftijd is minder groot dan oorspronkelijk gedacht.

Nevel Nemas richt zich op ouder wordende bewoners, vanuit de gedachte dat zij elkaar kunnen helpen op het moment dat iemand beperkt raakt. Mensen vanaf 55 jaar zijn welkom, zodat er een mix is van oudere en wat jongere bewoners. Doordat de doorstroming klein is, is er momenteel weinig jonge aanwas, en is de leeftijdsverdeling niet optimaal.

Bij een aantal initiatieven wordt de gezamenlijkheid, het wonen in een gemeenschap, versterkt door een onderliggende ideologie. Het meest uitgesproken is Taste, met het christelijk geloof als verbindende levensvisie. Bij Geworteld wonen maken

duurzaamheid en een ecologische visie deel uit van de gezamenlijke ideologie en bij Oude Nieuwelaan de wens om bestaande gebouwen te benutten.

In alle initiatieven wordt van de bewoners verwacht dat zij de intentie hebben om dingen met elkaar te delen en een bijdrage te leveren aan het collectief. In de meeste gevallen is er een selectieproces voor nieuwe bewoners waarbij, naast de bereidheid om zich in te zetten voor de groep, goed gekeken of er een match is tussen de groep en de nieuwe bewoner.

Bij Geworteld Wonen gaat een vrijgekomen woning in de vrije verkoop en is er geen selectieproces. Maar doordat bewoners meebetalen aan de tuin is er bij nieuwe bewoners automatisch commitment bij de gezamenlijkheid die bij de tuin hoort. De bewoners vertellen dat het altijd een proces van geven en nemen is om met elkaar samen te kunnen wonen. Belangrijk is om te accepteren dat je het niet overal over eens bent. Gezamenlijke momenten, zoals groepsvergaderingen, borrels, feestjes, samen klussen, bevorderen het groepsgevoel.

De initiatieven verschillen in de mate waarin ze open staan naar de buurt. Taste is hierin sterk ontwikkeld en wordt hierin gewaardeerd. Ook bij andere initiatieven zijn er soms activiteiten waar bijvoorbeeld ook buurtbewoners bij uitgenodigd worden. Maar vaak investeren bewoners al veel tijd in het collectief, waardoor het lastig is om ook nog tijd vrij te maken voor de buurt.

Gesprek met Jurrian Arnold (moderator), Karin Schrederhof (wethouder wonen/wmo) en Tako Postma (stadbouwmeester)

Wat is hun ervaring en perspectief op collectieve woonvormen?

Karin ziet meerdere kansen voor collectieve woonvormen. Vanuit het programma Langer en Weer Thuis, wordt gezocht naar aantrekkelijke woonmogelijkheden voor mensen die ouder worden en mensen die in hun thuissituatie zorg nodig hebben. Daarnaast is er nog een andere ontwikkeling die aandacht genereert voor collectief wonen en collectiviteit. Nu er in Delft dichter en compacter gebouwd wordt, is het belangrijk om compensatie te vinden in de vorm van openbare en/of collectieve ruimten waar men elkaar kan ontmoeten. De trend is dat beleggers kleiner willen bouwen; daar hoort dan wel meer aandacht voor collectiviteit bij.

Tako is als architect/ontwikkelaar betrokken geweest bij het ontstaan van meerdere wooncollectieven. Hij is zelf in het bijzonder geïnteresseerd in vormen waarbij betrokkenheid bij de omgeving/buurt ontstaat.

Hij constateert dat er steeds grotere wooncomplexen komen. Wat voor vormen van collectiviteit zijn hierbij mogelijk? Wat kunnen we leren van flats in Voorhof en hoe verschillen deze van de flats in de Buitenhof? Het is zoeken naar mogelijkheden om mensen zowel een eigen plek te bieden, als hen de mogelijkheid te geven om onderdeel uit te maken van iets meer. Het wonen in de binnenstad is hier een voorbeeld van.

Tako stelt de vraag: Kan je betrokkenheid ontwerpen? Vanuit de chat wordt gereageerd dat dat zeker kan!

Waar in Delft liggen nieuwe mogelijkheden/kansen voor collectieve woonvormen? Binnen Schieoevers wordt op initiatief van bewoners mogelijkheden verkend in het oostelijke deel "Nieuwe Haven".

Maar mogelijk biedt ook de bestaande stad mogelijkheden? Bijvoorbeeld in leegstaande plinten? Vanuit de chat komen meerdere vragen en tips zowel over mogelijke financieringsmogelijkheden als reacties op de vraag welke support de gemeente kan geven.

Terry van der Heide licht kort toe hoe zij in Den Haag met de stichting Centrum Groepswonen een en ander organiseert. In de chat worden meerdere ervaringen uitgewisseld waaronder in het verleden de woongroepenwinkel in Rotterdam. Voor vragen in Delft kan contact opgenomen worden met de programmamanager Langer en Weer thuis: Arjan Primus, email aprimus@delft.nl.

Nu de internationale tentoonstelling Together niet naar Delft komt is het idee om een alternatief programma te ontwikkelen. Zijn er al ideeën? Tako zou willen experimenteren met de mogelijkheden om casco's aan te bieden voor woongroepen. Michiel Brouwer licht toe dat vanuit TOPdelft/Delft Design wordt voorgesteld om in het najaar in het Prinsenkwartier een lokale tentoonstelling te organiseren over Delftse ervaringen van wooncollectieven. Het idee is dat de wooncollectieven van vanavond hieraan kunnen deelnemen. Ineke Hulshof licht toe dat het meer dan een expositie zou moeten worden. Het doel is niet alleen om opgebouwde kennis, maar ook het plezier en de ervaring/cultuur van wooncollectieven te delen.

Meer weten over collectief wonen?

Vereniging Gemeenschappelijk Wonen - <http://www.gemeenschappelijkwonen.nl/>

Together - <https://projecttogether.nl>

Centrum Groepswonen Den Haag - www.centrumgroepswonen.nl

Kennisnetwerk Wooncoöperaties - <https://www.cooplink.nl/>

TOPdelft maakt nieuwsgierig en verbindt. In onze visie zijn technologie, innovatie en creativiteit belangrijke drivers voor de ontwikkeling van de samenleving. TOPdelft wil mensen en hun ideeën verbinden door een onafhankelijk platform te bieden waar de uitwisseling van kennis en creativiteit kan plaatsvinden via ontmoeting en debat, maar ook door gezamenlijk doen en ervaren.

adres: TOPdelft, Prinsenkwartier, Sint Agathaplein 4, 2611 HR Delft
website: www.topdelft.nl | email: info@topdelft.nl | twitter: @topdelft